

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 STOCKHOLM

HÖGSTA DOMSTOLEN
JS 04

INKOM: 2022-04-13
MÅLNR: B 6358-21
AKTBIL: 13

Amir Pasbakhsh ./ riksåklagaren angående ofredande

(Hovrätten för Västra Sveriges dom 2021-09-22 i mål B 3446-21)

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd och därefter förordnat att riksåklagaren ska lämna in svarsskrivelse över Amir Pasbakhshs överklagande. Jag vill anföra följande.

Inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom.

Bakgrund

Åtalet

Amir Pasbakhsh åtalades för ofredande och överträdelse av kontaktförbud.

När det gäller åtalet för ofredande påstods att Amir Pasbakhsh den 8 mars 2020, i ett mejl till Susanne Ström, hade skickat ett fotografi på sig själv med en snara runt halsen och skrivit att Susanne Ström fick som hon ville. Gärningen angavs kunna förväntas kränka Susanne Ströms frid på ett kännbart sätt. Amir Pasbakhsh påstods ha begått gärningen med uppsåt.

Amir Pasbakhsh hade meddelats kontaktförbud gentemot Susanne Ström den 24 mars 2020. Den påstådda överträdelsen av kontaktförbudet avsåg att han den 14 april 2020 hade skickat ett mejl till henne.

Tingsrättens dom

Tingsrätten dömde Amir Pasbakhsh för ofredande och överträdelse av kontaktförbud till 50 dagsböter.

I tingsrätten förnekade Amir Pasbakhsh ofredande eftersom han saknat brottsligt uppsåt. Amir Pasbakhsh vidgick att han i ett mejl till Susanne Ström skickat ett fotografi på sig själv med en snara runt halsen och skrivit att Susanne Ström fick som hon ville eller liknande ordval.

I tingsrättens domskäl noteras att Amir Pasbakhsh och Susanne Ström tidigare varit ett par och att de tillsammans har två gemensamma underåriga söner. Deras relation avslutades år 2016. Vidare noterades följande.

Sedan separationen har parterna varit oeniga gällande vårdnad och umgänge och det har förekommit mål om saken i tingsrätten. I december 2019 beslutades därvid att Susanne Ström skulle erhålla ensam vårdnad och att inget umgänge reglerades mellan barnen och Amir Pasbakhsh. Sedan slutet av februari 2020 har han inte träffat barnen.

Tingsrätten konstaterade att åklagare hade meddelat kontaktförbud gällande Amir Pasbakhsh vid två tillfällen innebärande förbud för honom att besöka eller på annat sätt ta kontakt med eller följa efter Susanne Ström. Det första av dessa kontaktförbud meddelades den 11 april 2019 och avsåg tiden från och med den 11 april 2019 till och med den 11 oktober samma år.

Tingsrätten uttalade följande angående hur det i målet aktuella mejlet skulle bedömas.

Mailet den 8 mars 2020 innehåller en bild på den man som målsäganden tidigare sammanlevt med och som är far till deras två underåriga barn. Bilden utvisar att Amir Pasbakhsh har en snara runt halsen och att det finns en text som direkt riktar sig till målsäganden. Det har tidigare varit påtagliga problem och infekterad tvist inom parternas relation och att den tilltalade tidigare har uppgett att han skulle begå självmord eller skada sig. Vid en samlad bedömning anser tingsrätten att mailet har kränkt Susanne Ströms frid på ett kännbart sätt och att det i vart fall förelåg ett likgiltighetsuppsåt hos Amir Pasbakhsh utifrån hans egna lämnade uppgifter. Åtalet är styrkt och ska bedömas på sätt åklagaren angett i stämningsansökan.

Tingsrätten dömer Amir Pasbakhsh för *ofredande*.

Frågan om prövningstillstånd i hovrätten

Efter att Amir Pasbakhsh överklagat tingsrättens dom beslutade hovrätten att inte meddela prövningstillstånd. Amir Pasbakhsh överklagade hovrättens beslut.

Högsta domstolen meddelade prövningstillstånd och ändrade därefter hovrättens beslut på så sätt att prövningstillstånd meddelades i hovrätten beträffande åtalet för ofredande samt påföljd. Enligt Högsta domstolen saknades det vägledande praxis i fråga om Amir Pasbakhshs handlande är straffbart som ofredande enligt 4 kap. 7 § brottsbalken. Det ansågs därför vara av vikt för ledning av rättstillämpningen att målet i den delen prövades av högre rätt.

Hovrättens dom

Hovrätten fastställde tingsrättens dom.

Enligt hovrätten visade utredningen att Amir Pasbakhsh skickat ett meddelande till Susanne Ström som innehöll en bild på honom själv med en snara runt halsen och texten ”well du fick som du ville”. Frågan i målet angavs vara om meddelandet utgjorde ofredande.

Hovrätten fortsatte enligt följande.

Ett enstaka meddelande kan i vissa fall vara straffbart som ofredande. Ett exempel är ett falskt bud om en närståendes död. I detta fall är meddelandet snarligt ett dödsbud. Att skicka meddelandet till Susanne Ström var ett hänsynslöst agerande från Amir Pasbakhshs sida och gärningen var sådan att den var ägnad att kränka hennes frid på ett kännbart sätt. Amir Pasbakhsh gjorde sig därmed skyldig till ofredande och ska, som tingsrätten har kommit fram till, dömas för det.

Överklagandet

Amir Pasbakhsh har överklagat hovrättens dom och yrkat att Högsta domstolen ska ogilla åtalet för ofredande och mildra påföljden.

I överklagandet konstateras att Amir Pasbakhsh och Susanne Ström har två gemensamma barn vilka Amir Pasbakhsh, vid tiden för den påstådda gärningen, under några månaders tid inte fått träffa eller överhuvudtaget ha kontakt med på grund av målsägandens agerande som ensam vårdnadshavare. Parterna hade kontinuerliga kontakter via mejl och sms i umgängesfrågan, men Amir Pasbakhsh uppfattade inte att han fick något gehör från målsäganden för sin önskan att träffa barnen. Till slut skickade Amir Pasbakhsh den aktuella bilden till målsäganden. Syftet med detta var att illustrera den känsla av sorg, längtan och hopplöshet han kände då han inte fick ha kontakt med sina barn. Enligt Amir Pasbakhsh är det inte visat att han skulle ha skickat bilden om han förstått att målsäganden skulle ta så illa vid sig av bilden.

Amir Pasbakhsh hävdar att sändandet av bilden, satt i sitt sammanhang av ett frekvent kommunicerande parterna emellan via sms och mejl angående umgängesfrågan och hur han kände sig då han utestängdes från sina barn, inte rimligen kan nå upp till att bilden skulle vara ägnad att kränka målsägandens frid på ett kännbart sätt.

Grunder

Ofredande

Bestämmelsen

Enligt 4 kap. 7 § brottsbalken döms den för ofredande som fysiskt antastar någon annan eller utsätter någon annan för störande kontakter eller annat hänsynslöst agerande, om gärningen är ägnad att kränka den utsattes frid på ett kännbart sätt.

Förarbetsuttalanden

Straffbestämmelsen om ofredande i 4 kap. 7 § brottsbalken fick sin nuvarande lydelse den 1 januari 2018. Bestämmelsen förtydligades och moderniserades samtidigt som det straffbara området i viss mån utvidgades. I propositionen till lagändringen konstaterades att straffbestämmelsen om ofredande, förutom straffskalan, varit oförändrad sedan brottsbalkens tillkomst. Den straffbara gärningen hade dittills bestått i att handgripligen antasta eller medelst skottlossning, stenkastning, oljud eller annat hänsynslöst beteende annars ofreda någon annan (se prop. 2016/17:222 s. 1 och 57).

I propositionen konstaterades vidare att vid ofredandebestämmelsens tillkomst uttalades i förarbetena att för att en gärning ska vara straffbar som ofredande genom hänsynslöst beteende krävs att den enligt en vanlig värdering kan sägas utgöra en kännbar fridskränkning. Det uttalandet ansågs ha fortsatt giltighet och sammanfatta skyddsintresset väl. Genom att direkt i lagtexten klargöra att endast gärningar som orsakar kännbara fridskränkningar omfattas av straffansvar lades en "undre ribba" för vilka fridskränkande beteenden som omfattas av straffansvar som också knöt an till befintlig rättspraxis (se a. prop. s. 59).

I och med 2018 års lagändringar konstruerades straffbestämmelsen som ett abstrakt farebrott; endast gärningar som typiskt sett kränker någons frid omfattas av straffansvar. I propositionen uttalas att genom avgränsningen till typiska effekter undantas gärningar som kan vara ovälkomna, otrevliga eller obehagliga men som den enskilde rimligen ska kunna tåla. Samtidigt måste viss hänsyn tas till situationen och till målsäganden. Bedömningen av om gärningen varit ägnad att orsaka allvarlig skada får alltså göras med hänsyn också till omständigheter hänförliga till målsäganden i det enskilda fallet. Det straffbara området begränsades till sådana gärningar som mer påtagligt kan störa, orsaka obehag eller oro. Detta kommer i straffbestämmelsen till uttryck genom att gärningar som är ägnade att kränka någons frid på ett kännbart sätt är straffbara. Den praxis som tidigare utbildats kring vad som utgör en kännbar fridskränkning anges därmed ha fortsatt relevans för att avgränsa det straffbara området (se a. prop. s. 59 f.).

De gärningar som bör vara straffbara beskrivs i straffbestämmelsen som hänsynslösa ageranden. I syfte att förtydliga tillämpningsområdet anges exempel på vissa fridsstörande ageranden som kan utgöra ofredande. Ett typfall är ofredande genom handgripligt antastande. Ett annat exempel är att utsätta någon annan för störande kontakter. Av propositionen framgår att med detta avses upprepade och oönskade eller störande kontakter. Slutligen kan ofredande begås genom annat hänsynslöst agerande. För att agerandet ska vara straffbart krävs att det kan beskrivas och upplevas som hänsynslöst. I propositionen anges som exempel på sådana hänsynslösa ageranden att allvarligt skrämma eller störa någon genom t.ex. höga ljud eller pyroteknik, att filma någon på ett påträngande sätt eller att filma en naken person så att denne märker det. Även

mer subtila kontakter som t.ex. att någon följer efter någon annan under en viss tid eller återkommande står utanför någons bostad omfattas, förutsatt att förföljandet uppfattas av den som förföljs och har viss varaktighet eller frekvens. Den praxis som utbildats kring ofredande genom hänsynslöst beteende anges i stor utsträckning kunna vara vägledande för vad som utgör ett hänsynslöst agerande. Även om det i det nu aktuella målet inte är fråga om ett enskilda uttalande kan det finnas skäl att redovisa vad som i propositionen uttalades om sådana yttranden (se a. prop. s. 61 ff.).

En särskild fråga är i vilken utsträckning framförande av ett enskilda yttrande bör kunna leda till straffansvar på grund av yttrandets innehåll. Att göra kränkande uttalanden till en annan person kan i många fall med tillämpning av 5 kap. 3 § straffas som förolämpning. Har uttalandet varit av sexualiserad natur kan ansvar för sexuellt ofredande enligt 6 kap. 10 § komma i fråga. Däremot har det i princip inte ansetts tillräckligt för att grunda straffansvar för ofredande att vid ett enskilda tillfälle framföra grova och kränkande uttalanden till någon annan, om inte uttalandena framförts på ett sådant sätt att gärningen som helhet framstår som hänsynslös (jfr t.ex. NJA 2000 s. 661 och Svea hovrätts dom den 28 september 2015 i mål nr B 9461-14). Enskilda meddelanden har dock i andra situationer ansetts straffbart som ofredande; lämnande av falska bud om en närståendes död är ett sådant exempel (jfr prop. 1962:10 s. B 116).

Utredningen anser att enskilda yttranden i vissa särskilda situationer bör vara straffbara enbart utifrån sitt innehåll. Som *Justitiekanslern*, *Mediegrundlagskommittén (ordföranden)* och *Sveriges Radio* framhåller skulle en sådan ordning innebära att ofredandebrottet i viss utsträckning går från att straffbelägga hur någon beter sig eller yttrar sig till att straffbelägga vad personen yttrar. Bedömningen av om en gärning utgör ofredande måste enligt regeringen alltid göras utifrån en helhetsbedömning av omständigheterna i det enskilda fallet. I likhet med utredningen anser regeringen att innehållet i enskilda yttranden i begränsad utsträckning bör kunna ge uttryck för ett sådant hänsynslöst agerande som bör utgöra straffbart som ofredande under förutsättning att gärningen också är ägnad att kränka någons frid på ett kännbart sätt. Det bör förutom lämnande av falska dödsbud till exempel kunna utgöra ett hänsynslöst agerande att framföra yttranden som - utan att utgöra hot om brottslig gärning - ifrågasätter någons manuskovärde, rätt till liv och till sin trygghet eller på annat sätt ger uttryck för hat mot någon. Exempel på sådana yttranden kan vara att med enfaset uppmana någon att ta livet av sig eller att framföra grova och detaljerade kränkningar av sexualiserad eller våldsam natur. För att ett hänsynslöst yttrande ska vara straffbart krävs att gärningen är ägnad att kränka den utsattes frid på ett kännbart sätt. Så kan vara fallet om yttrandet riktar sig mot en särskilt sårbar person - t.ex. en person som är utsatt för trakasserier och mobbning - eller till någon som befinner sig i en beroendeställning, t.ex. ett barn till den som gör uttalandet. Även sammanhanget där yttrandet sker är av betydelse. Yttranden som uttalas inom ramen för en hetsig ordväxling bör normalt inte omfattas av straffansvar medan uttalanden som sker opåkallat och överraskande i större utsträckning kan vara ägnade att vara fridskränkande. Även den omständigheten att ett yttrande sker på ett forum som många människor har tillgång till bör kunna vara av betydelse.

Praxis

I NJA 2000 s. 661 hade en hyresvärd åtalats för ofredande riktat mot en hyresgäst. Hyresvärden hade ringt på hos hyresgästen som öppnade dörren. Enligt åtalet hade hyresvärden utanför lägenhetsdörren skrikit att han skulle göra brasved av hyresgästens möbler, att hennes barn var horungar, att hon var den största fittan som gått i ett par skor samt att hon var en djävla hora. Högsta domstolen konstaterade att för att en handling ska utgöra ofredande krävs enligt lagtexten att det är fråga om ett hänsynslöst beteende. Att göra kränkande uttalanden till en annan person kan i många fall straffas som förolämpning, men för att ofredande ska föreligga krävs att handlandet med hänsyn till omständigheterna innefattat en kännbar fridskränkning. I det aktuella fallet hade målsägandena främst reagerat mot de kränkande uttryck som hyresvärden använt. Det centrala i målet var således det grova språk han använt och de anklagelser han riktat mot hyresgästen. Högsta domstolen noterade att hyresvärden i och för sig hade haft ett legitimt ärende och att hans besök ägde rum vid en tidpunkt som inte kunde förväntas medföra onödiga störningar eller olägenheter. Ingenting tydde på att incidenten uppmärksammats av någon utomstående person. Därtill kom att hans besök, även om det medfört obehag för målsägandena, utgjorde en enstaka händelse och var av relativt kort varaktighet. Vid en samlad bedömning av omständigheterna fann Högsta domstolen att hyresvärdens handlande inte utgjorde ett sådant hänsynslöst beteende som krävdes för att ansvar för ofredande skulle kunna ådömas. Slutligen konstaterades att frågan om handlandet utgjort förolämpning inte kunde prövas i målet.

Min bedömning

I målet är utrett att Amir Pasbakhsh skickat ett e-postmeddelande till Susanne Ström som innehöll en bild på honom själv med en snara runt halsen och texten "well du fick som du ville". Den centrala frågan i målet är om Amir Pasbakhshs handlande, att skicka meddelandet till Susanne Ström, är straffbart som ofredande.

Som framgått i det föregående konstruerades bestämmelsen om ofredande vid 2018 års lagändringar som ett abstrakt farebrott; endast gärningar som typiskt sett kränker någons frid omfattas av straffansvar. I propositionen uttalades att genom avgränsningen till typiska effekter undantas gärningar som kan vara ovälkomna, otrevliga eller obehagliga men som den enskilde rimligen ska kunna tåla. Samtidigt måste viss hänsyn tas till målsäganden och den situation i vilken gärningen vidtas. Bedömningen av om gärningen varit ägnad att orsaka allvarlig skada får alltså göras med hänsyn också till omständigheter hänförliga till målsäganden i det enskilda fallet. Det straffbara området begränsades till sådana gärningar som mer påtagligt kan störa, orsaka obehag eller oro. För att ett agerande ska vara straffbart krävs att det kan beskrivas och upplevas som hänsynslöst.

I propositionen uttalades att enstaka yttranden i begränsad utsträckning bör kunna ge uttryck för ett sådant hänsynslöst agerande som bör vara straffbart som ofredande. För att så ska vara fallet förutsätts att gärningen är ägnad att kränka någons frid på ett kännbart sätt. Som ett exempel på ett sådant straffbart agerande nämns lämnande av falska dödsbud. Exemplet härrör ursprungligen från propositionen till brottsbalken, där det talades om att framföra ett falskt meddelande om en närståendes död. Det rörde således inte endast muntliga uttalanden utan meddelanden generellt sett.

Amir Pasbakhsh har skickat ett e-postmeddelande till Susanne Ström innehållande en bild av sig själv med en snara runt halsen med den tillhörande texten "well du fick som du ville". Allmänt sett är det fråga om ett meddelande med ett för mottagaren obehagligt och skrämmande innehåll. Vid bedömningen av om Amir Pasbakhsh har agerat hänsynslöst på ett sätt som varit ägnat att kränka Susanne Ströms frid på ett kännbart sätt måste emellertid också det sammanhang i vilket han skickat meddelandet beaktas.

Meddelandet har skickats till Susanne Ström, den kvinna som Amir Pasbakhsh tidigare sammanlevt med och som han har två minderåriga barn med. Det har efter deras separation förevarit påtagliga problem och rått en infekterad tvist mellan dem avseende frågorna om vårdnad och umgänge. Vid tiden för gärningen hade Susanne Ström ensam vårdnad om barnen och inget umgänge hade reglerats mellan barnen och Amir Pasbakhsh. Av de förhör som hölls i tingsrätten framgår att Amir Pasbakhsh tidigare uppgett att han skulle begå självmord eller skada sig. Meddelandet utgjorde inte ett svar på något meddelande från Susanne Ström utan kom plötsligt och opåkallat.

Det är således enligt min mening fråga om ett obehagligt och skrämmande meddelande som direkt anspelar på att Amir Pasbakhsh ska skada sig själv på ett allvarligt sätt. Meddelandet måste anses vara påtagligt störande och orsaka obehag och oro på ett sätt som en person i den situation som Susanne Ström befann sig i inte rimligen ska behöva tåla. Amir Pasbakhshs meddelande måste enligt min uppfattning kunna beskrivas och upplevas som hänsynslöst och ha inneburit en sådan kännbar fridskränkning som krävs för straffansvar. Sändandet av meddelandet har således utgjort ett hänsynslöst agerande som varit ägnat att kränka Susanne Ströms frid på ett kännbart sätt.

Amir Pasbakhsh har haft uppsåt beträffande innehållet i sitt meddelande, övriga omständigheter vid gärningen och de bakomliggande förhållandena mellan Susanne Ström och honom själv. Han måste också ha insett att meddelandet skulle orsaka obehag och oro för Susanne Ström. Amir Pasbakhsh bör därför anses ha gjort sig skyldig till ofredande.

Processuella frågor

Bevisning

Jag åberopar samma bevisning som åklagaren åberopade i hovrätten.

Som muntlig bevisning åberopas förhör med Amir Pasbakhsh och förhör med målsäganden Susanne Ström. Förhören bör förebringas genom uppspelning av ljud- och bildupptagningarna av de förhör som hölls i tingsrätten.

Som skriftlig bevisning åberopas e-postmeddelandet med den bifogade bilden (se förundersökningsprotokollet, s. 3).

Frågan om huvudförhandling

Målet gäller den rättsliga frågan om Amir Pasbakhshs handlande är straffbart som ofredande enligt 4 kap. 7 § brottsbalken. Saken kan enligt min mening utredas tillfredsställande utan huvudförhandling. Den enda påföljd som kan bli aktuell vid ett bifall till åtalet är böter. Hovrätten avgjorde målet utan huvudförhandling.

Mot bakgrund av det sagda anser jag att målet bör kunna avgöras utan huvudförhandling.

Katarina Johansson Welin

Lars Persson

Kopia till:

Utvecklingscentrum
Åklagarkammaren i Borås (AM-41064-20)